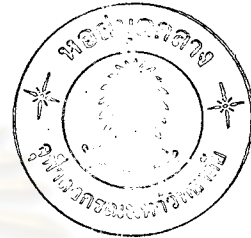


บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาของปัญหา

ลักษณะทั่วไปของแนวความคิดทางศาสนาในอินเดียทุกศาสนานับตั้งแต่ปลายสมัย
พระเวทเป็นต้นมามีจะถือว่าชีวิตนี้เป็นทุกข์ เพราะมีการแปร เปลี่ยนและมีการสิ้นสุด ดังนั้น
พวกเขาจึงพยายามค้นหาสิ่งที่มีความดำรงอยู่เป็นนิรันดร์ ซึ่งเชื่อว่าจะต้องมีอยู่ในสาระในตัว
ของคนเราทุกคน เพียงแต่ว่าโดยทั่วไปไม่มีบุคคลใดสามารถแลเห็นได้เนื่องจากมี "มายา"
อันเกิดแต่อวิชชาห่อหุ้มไว้ เมื่อใดที่บุคคลสามารถขจัดอวิชชาและมองเห็นหรือรู้อัจฉริยะ
ดังกล่าวนี้ได้ เมื่อนั้นบุคคลก็จะหลุดพ้นจากการที่ต้องเปลี่ยนแปลงจากภาวะหนึ่งไปยังอีกภาวะ
หนึ่งเรื่อยไปในแต่ละชั่วอายุ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร
และไต่บรรลุถึงอมฤตภาพที่ไม่มีการแปร เปลี่ยนอันเป็นบรมสุขตลอดกาล

ด้วยเหตุนี้ เราจึงพบว่า จุดมุ่งหมายอันสูงสุดในศาสนาของอินเดียทุกศาสนา
จะเป็นการหลุดพ้นจากความทุกข์อันเนื่องมาจากการที่ [เชื่อว่า] คนเราต้องมีการเวียนว่าย
ตายเกิดอยู่ในโลกนี้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และไต่บรรลุถึงความเป็นอย่างนิรันดร์ที่ไม่มีการแปร เปลี่ยน
ตลอดกาล สภาวะดังกล่าวนี้ ในศาสนาฮินดู และศาสนาเชน เรียกว่าโมกษะ ซึ่งเป็นไป
ในทำนองเดียวกันกับนิพพานในศาสนาพุทธ และถึงแม้ว่าหลักคำสอน ตลอดจนหลักปฏิบัติ
เพื่อการหลุดพ้นดังกล่าวในแต่ละศาสนาจะแตกต่างกันไป แต่หัวใจของการหลุดพ้นจะมี
ลักษณะเดียวกัน คือ การรู้อัจฉริยะที่แท้จริงของบุคคล สภาวะดังกล่าวนี้ ในศาสนาฮินดู
ไคแก่ อาคัมบี ส่วนศาสนาพุทธ และศาสนาเชน ไคแก่ อนัตตา และชีวะ ตามลำดับ
ที่มาของความตึกนี้เริ่มมีขึ้นแล้วตั้งแต่สมัยพระเวท แต่ยังไม่มีการใคร่ครวญหาคุณค่าในเรื่องนี้
โดยตรงอย่างสมบูรณ์ จึงสมควรที่จะทำการวิจัยไว้ให้เห็นชัด

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความคิดเกี่ยวกับโมกษะของชาวอินเดียอารยัน ตามที่มีปรากฏอยู่ในวรรณคดีพระเวท ซึ่งสันนิษฐานว่ามีการแต่งและรวบรวมขึ้นในระหว่างช่วงระยะเวลาประมาณ 1,500 - 500 ปีก่อนคริสตกาล¹ และถือกันว่าเป็นหลักฐานบันทึกความคิดชิ้นแรกสุดของชนชาติอินเดียอารยันด้วย

ในการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับโมกษะในวรรณคดีพระเวทนี้เบื้องต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางความคิดของชาวอินเดียอารยันที่มีต่อโลกและชีวิตในแนวทางที่พอจะสันนิษฐานได้ว่า เป็นคนเก่าที่ก่อให้เกิดความคิดในเรื่องโมกษะ นับตั้งแต่สมัยแรกเริ่มที่ลวกบุคคลเหล่านั้นยังมองเห็นโลกและชีวิตว่าเต็มไปด้วยความหวัง และความสละคืนวันรมย์ท่ามกลางบรรยากาศของชัยชนะในการรบพุ่ง และความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่สำหรับตั้งถิ่นฐานใหม่ที่รวงจึงมาได้จากชาวพื้นเมือง แต่ต่อมา เมื่อมีเวลาว่างได้ขบคิดถึงเรื่องความจริงของโลก และชีวิตอย่างลึกซึ้งแล้ว พวกเขาจึงพบความไม่จริงยิ่งขึ้น และการแปรเปลี่ยนเลื่อนลอยว่าเป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ควบคู่กัน พวกเขาจึงเกิดความไม่พอใจในการที่จะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ หรือแม้แต่โลกสวรรค์ เพราะยังต้องตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าวซึ่งพวกเขาเห็นว่าเป็นความทุกข์และนี่คือต้นเหตุที่มาของการเกิดความคิดในการแสวงหาโมกษะ

¹ Arthur A. Macdonell, The History of Sanskrit Literature, 2nd ed. (Delhi: Motilal Banarsidass, 1971), pp. 7, 171

ภายหลังจากที่ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของการเกิดความคิดในเรื่องโมกษะอย่างสังเขปแล้ว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษา และวิเคราะห์เรื่องราวนี้อย่างละเอียดเท่าที่มีปรากฏให้เห็นได้ในวรรณคดีพระเวท โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่แต่งขึ้นในสมัยอุปนิษัตอันอยู่ในสมัยพระเวทตอนปลาย อนึ่งเพื่อความบางตอนก็จำเป็นต้องอาศัยพระสูตร ตลอดจนหนังสืออรรถกถาบางเล่ม ที่แต่งขึ้นในสมัยหลังพระเวทมาประกอบค้ำ เพื่อความสมบูรณ์ของความคิดในเรื่องนี้

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้ เป็นงานค้นคว้ารวบรวมและวิเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับโมกษะในวรรณคดีพระเวท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคัมภีร์อุปนิษัต ค้ำยเหตุนี้ จึงเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจจะศึกษาความคิดทางศาสนาของชาวอินเดียอารยันในสมัยแรก ๆ ว่า มีจุดมุ่งหมายอันสูงสุด คือ การหลุดพ้นจากความทุกข์อันเนื่องมาจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารอย่างไรบ้าง และนอกจากนี้ ยังให้พื้นฐานความรู้ในการที่จะศึกษาวิวัฒนาการทางศาสนาของอินเดียในสมัยต่อมาที่เกิดมีศาสนา ฮินดู พุทธ และเชน ซึ่งศาสนาทั้ง 3 ดังกล่าวนี้ ล้วนมีจุดมุ่งหมายตรงกันกับในสมัยอุปนิษัตทั้งสิ้น ส่วนบุคคลทั่วไปที่สนใจจะศึกษาวรรณคดีของอินเดียก็จะได้รับประโยชน์จากวิทยานิพนธ์นี้ค้ำยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะในการที่จะศึกษาวรรณคดีของอินเดียให้เข้าใจได้อย่างลึกซึ้งนั้น บุคคลจำเป็นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในพื้นฐานความคิดโดยทั่วไปของชนชาติอินเดีย อันได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อโลก และชีวิต ตลอดจนจุดหมายปลายทางที่เชื่อว่า เป็นสิ่งประเสริฐสุดสำหรับคนเราเสียก่อน ดังนั้นจึงถือได้ว่าวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ จะมีประโยชน์แก่ผู้ศึกษาวรรณคดีของอินเดียอีกประการหนึ่งค้ำย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโมกษะจากวรรณคดีพระเวททั้งหลาย บางครั้งก็จำเป็นต้องอาศัยหลักฐานจากคัมภีร์ อันเนื่องค้ำยวรรณคดีพระเวท เช่น พระสูตรต่าง ๆ ตลอดจนอรรถกถาที่แต่งขึ้นในสมัยหลังมาประกอบค้ำย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้อาศัยตำราที่นักปราชญ์อินเดียและต่างประเทศได้ค้นคว้ารวบรวมขึ้น
ในสมัยหลังคเวย เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโมกษะในสมัยพระเวทมีความสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่
จะกระทำได้

ลักษณะทั่วไปของวรรณคดีพระเวท

เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้ มีความเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับวรรณคดีพระเวท¹ คเวย-
เหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีพระเวทพอสังเขปดังต่อไปนี้:-

วรรณคดีพระเวทประกอบด้วยพระเวททั้ง 4 ไคน์

- 1)ฤคเวท [ฤคุ-เวท] หมายถึงพระเวทแห่งมหสวดสรร เสริญเทพเจ้า
- 2)ยજุรเวท [ยจุสุ-เวท] หมายถึงพระเวทแห่งการท่ายัญพิธี
- 3)สามเวท [สามบุ-เวท] หมายถึงพระเวทแห่งบทเพลงขับ
- 4)อถรรพเวท [อถรว-เวท]² หมายถึงพระเวทแห่งคาถาอาคม

¹ คำว่า "เวท" [จากธาตุ-วิท-ฐ] ในทางนิรุกติศาสตร์ถือเป็นคำเดียวกันกับ
ที่มีปรากฏในภาษากรีกว่า "video "; ละติน "vido "; โกรซิก "vait "; เยอรมัน
"weiss "; แองโกล-แซกซัน "wāt "; อังกฤษ "wit " และแปลตรงกันว่า ความรู้

² คัมภีร์อถรรพเวทมีหลายชื่อ ที่เก่าแก่ที่สุด คือ อถรรววงคิรสะ [พหูพจน์] ซึ่ง
มีการประกอบรูปศัพท์จากชื่อฤๅษี 2 ตระกูล คือ อถรรวัน กับ อังคิรวัส แต่เดิม "อถรวาน"
หมายถึง เวทมนตร์ศักดิ์สิทธิ์ (holy charms) หรือคำอำนวยพร (blessings) ส่วน
"อญคิรสะ" หมายถึง คาถาของนวมคทมนต์ (witchcraft charms) หรือคำสาปแช่ง
(curses) ต่อมาอถรรพเวทมีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นอีก 2 ชื่อ คือ ภฤควังคิรสะ โดยใช้ชื่อฤๅษี
ตระกูลภฤคฤคแทนตระกูลอถรรวัน และ พรหมเวท ซึ่งคงจะหมายถึง พระเวทของพรหม

อดรรคกตาของสายณะแห่งควิสทวธรรมที่ 14 ถือว่าพระเวทแต่ละคัมภีร์ประกอบ
ด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ มंत्रะ กับ พราหมณะ ส่วนของพระเวทที่เป็นมंत्रะนี้อาจจะ
เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สนิทา

(ต่อจากหน้า 4)

พราหมณ์ ผู้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้ากำกับกิจพิธี และคอยแก้ไขข้อบกพร่องใด ๆ ที่จะทำลายความ
สัมฤทธิผลของพิธี หรืออาจจะเป็นเพราะในอดรรพเวท มีคำว่า "ทฺรหม" หรือ "ทฺรหมนุ" ซึ่ง
หมายถึง คาถาอาคม ปรากฏอยู่บ่อยครั้งก็ได

ส่วนที่เป็นมันตระ หรือ สัทธา นี้ สันนิษฐานว่า มีการแก่ง¹ ขึ้น เมื่อประมาณ 1,500 ปีก่อนคริสตกาล² ในบรรดาพระเวททั้ง 4 ภาคที่มีความเก่าแก่มากที่สุด จัดแบ่งออกตามตระกูลผู้แต่งเป็น 10 มณฑล (มณฑล=เล่ม) ทั้งแก่มณฑลที่ 2-8³ เป็นของฤๅษีตระกูล กฤตสมหะ, วิศวามิตร, วามเทพ, อทริ, ภรทวาช, วสิษฐ และ กัณวะ ตามลำดับ ส่วนมณฑลที่ 1 นั้น 50 สุกตะ (สูกตะ=บทสวดแต่ละบท) แรกเป็นของฤๅษีตระกูลกัณวะ⁴

¹ ตามความเชื่อของชาวฮินดู วรรณคดีพระเวททั้งส่วนสัทธาและพราหมณะล้วนเป็นผลงานที่เกิดจากแรงกลใจของพระเจ้าให้นักบวช คือ ฤๅษี ผู้บรรลุนิเวศพิเศษไ้รับรูเรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้า ดังนั้นจึงจัดให้พระเวทเป็นวรรณคดีประเภทศรuti แปลว่า สิ่งที่ได้ฟังมา[จากพระเจ้า]

2 Macdonell, A History of Sanskrit Literature, p. 7

³ มณฑลที่ 8 มีลักษณะเด่นพิเศษต่างไปจากมณฑลอื่น ๆ คือ มิได้เริ่มต้นด้วยบทสูกตะสำหรับพระอัคินิ เช่นมณฑลอื่น ๆ และส่วนมากแก่งเป็นฉันทประเภทพิเศษที่เรียกว่า "ประคาถะ" (strophic metre) ซึ่งเป็นฉันทที่นิยมใช้มากที่สุดของฤๅษีตระกูลกัณวะเท่านั้น

⁴ สาเหตุที่เชื่อกันว่า ส่วนแรกของมณฑลที่ 1 [1-50] เป็นของฤๅษีตระกูลกัณวะ เพราะมีข้อความหลายตอนที่คล้ายคลึง หรือเหมือนกันกับในมณฑลที่ 8 และฉันทประเภทประคาถะอันเป็นที่นิยมชมชอบเป็นพิเศษของฤๅษีตระกูลกัณวะ ก็มีปรากฏอยู่ด้วย

Arthur A. Macdonell, A Vedic Reader for Students (Madras : Oxford University Press, 1972), p. xv

นอกนั้นที่เหลืออีก 141 สุกตะ , มณฑลที่ 9¹ และ 10 เป็นของฤๅษีต่างตระกูลปะปนกันไป มีเนื้อหาประกอบด้วยบทสวดสรรเสริญ เชื้อเชิญ และขอพรเทพเจ้าสำหรับไร่สวนในพิธี ถวายเครื่องสังเวทแก่เทพเจ้า ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่การหยอดเนยใส (มธุก หรือปัจจุบัน เรียกว่า ซี) ลงในไฟและการถวายน้ำโสม² โดยวิธีใส่ภาชนะแล้ววางบนหญ้ากุดะ [หญ้าคา] ที่ปลูกไว้บนแท่นบูชา สำหรับเป็นที่ประทับของเทพเจ้าในรัชฤๅษี หรือเทวดา ในไฟ หรือให้พราหมณ์ผู้ทำพิธีเป็นคนก้ม แค้ต่อมา เถาโสมจริง ๆ หายากมาก จึงนิยม เอาเถาหญ้าชนิดอื่นมาคั้นแทน พวกพราหมณ์ก็ไม่กล้าดื่มอีกต่อไป

1 มณฑลที่ 9 มีลักษณะเด่นพิเศษ คือ ประกอบด้วยบทสวดสำหรับโสมเทพ ในขณะที่เรียกว่า "โสมปวมานะ" (โสม-ปว-มาน) ซึ่งหมายถึง น้ำโสมที่กำลังใสสะอาด กล่าวคือน้ำโสมขณะที่หยดย่านซากรวงธัญสีกัว ลงสู่ภาชนะรองรับ

2 น้ำโสม เป็นเครื่องคัมภีร์เมธาชนิดหนึ่งของชาวอารยันแต่โบราณ ค้นจากไม้เถาชื่อเดียวกันซึ่งเทียบได้กับพืชที่มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า "Aselepias acida" มีผลงักำเนียบอยู่ที่ยอดเขามูรวันต์ในเทือกเขาหิมาลัย เถาเป็นสีแดงเข้ม ส่วนที่ใช้คั้นคือยอดอ่อน (องุ่น) นำมาบดคั้นด้วยหิน (อหริ หรือ คราวนุ) น้ำที่คั้นได้จะมีสีน้ำตาล (ทวู) หรือแดงชาด (อรูณ) แต่มักจะมีสีน้ำตาลอ่อน (ทริ) แล้วผ่านการกรองด้วยผ้าขนแกะลงสู่หะนาน (โทรณ) หรือ หม้อ (กลศ) จากนั้นอาจจะนำไปผสมกับนม นมข้น และข้าวยว (ข้าวฟ่าง) ก็ได้ เนื่องจากคุณสมบัติของโสม คือ ก้มแล้วเมา ทำให้จิตใจกล้าหาญคิดคะนองในการรบ โสมจึงใ้รับยกย่องเป็นเทพเจ้า และมีความสำคัญเป็นอันดับ 3 รองจากพระอินทร์ และพระอัคนี

ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน A.A. Macdonell, Vedic Mythology

(Delhi: Motilal Banarsidass, 1974), pp. 104 - 114

ส่วนยชุรเวทนั้น แบ่งออกเป็น 2 สาขา คือ ไทคติวีรยสังหิตา หรือ กฤชณยชุรเวท [ยชุรเวทคำ] กับ วาซสเนยีสันหิตา หรือ สุกलयชุรเวท [ยชุรเวทชาว] ความแตกต่างของ ยชุรเวท 2 สาขานี้ ที่สำคัญมิใช่อยู่ที่เนื้อหา แต่อยู่ที่การจัดระเบียบเรียบเรียง กล่าวคือ ในยชุรเวทคำ กฤช และสุกร¹ จะปนอยู่กับคำอธิบายกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติกิจพิธี ซึ่งถือเป็น ส่วนของพราหมณะ เมื่อขอความในยชุรเวทคำผู้สืบสันไม่มีระเบียบ จึงมีผู้นำมาจัดระเบียบ เรียบเรียงกฤช และสุกรใหม่ให้เรียบร้อย ไม่มีส่วนพราหมณะปนอยู่เลย ด้วยเหตุนี้จึงได้ชื่อว่า ยชุรเวทชาว หรือ ยชุรเวทที่เป็นระเบียบนั่นเอง ยชุรเวทคำ ถือว่าเป็นของฤชคิกคิ ส่วนยชุรเวทชาวนั้นเป็นของฤชียาชฎวาลกยะ² จุดมุ่งหมายของยชุรเวทจะอยู่ที่การทำพิธี พิธีมากกว่าจะสรรเสริญเทพเจ้า³

¹ คำว่า "สุกร" ในที่นี้หมายถึง ด้อยคำสั้น ๆ แต่ได้ใจความครบบริบูรณ์แต่ง เป็นร้อยแก้วที่มีจังหวะคำคล้ายร้อยกรอง ไซทองพร้อมทั้งประกอบกิจพิธี ตัวอย่างของสุกร ในยชุรเวท เช่น "อคุนเข ทูวา", แคะระอัคนิโคยทาน และ "อิหมคุเนะ", สิ่งนี้เป็นของ พระอัคนิ เพื่อระบุว่า เครื่องสังเวชนี่สำหรับพระอัคนิ

Maurice Bloomfield, The Religion of the Veda

(Delhi : Indological Book House, 1972), p. 33

² Ramachandra Ghosha, A Brief Survey of Ancient Sanskrit Literature (New Delhi : Classical Publications, 1977), p. 10

³ Bloomfield, The Religion of the Veda, p. 33

สามเวท ถือเป็นฤคเวทที่นำมาจัดลำดับ " ฤๅ " ใหม่ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม บางเล็กน้อย กล่าวคือ ในบรรดาฤๅทั้งหมด 1808 บท มีฤๅที่ขียนมาจากฤคเวท 1733¹ บท ที่เหลือแก้ไขใหม่เพียง 75 บท จุดประสงค์ในการเรียบเรียงจัดลำดับฤๅใหม่ ก็เพื่อความสะดวกเหมาะสมสำหรับใช้ขับร้องในพิธีกรรมว่าโสมนัสเทพเจ้าในโอกาสต่าง ๆ กัน

สำหรับอรรถเวท โดยทั่วไปมีเนื้อหาต่างจากไตรเพท² เป็นอันมาก กล่าวคือ เพิ่มไปด้วยเวทมนตร์คาถานานาประการ เช่น คาถารักษาโรคภัยไข้เจ็บ³ คาถาทำเสน่ห์⁴ เป็นต้น จัดเป็นพระเวทที่มีความสำคัญทางคามประวัติกวามเชื่อถือทางไสยศาสตร์ คติ- ขาวนาน และวัตรปฏิบัติทางศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ ในขณะที่ไตรเพทจำกัดวงอยู่ แต่ในหมู่มนุษย์ชั้นสูงของสังคม

วรรณคดีพระเวทส่วนที่เรียกว่า พราหมณะ เกิดขึ้นภายหลังส่วนที่เรียกว่า สติคา อันนิษฐานว่า แต่งขึ้นในช่วงระยะเวลาประมาณ 800 - 500 ปี ก่อนคริสตกาล⁵ เขียนเป็นร้อยแก้วโดยตลอด แต่ก็มีบางตอนที่มีการใช้เสียง ฤๅ-ธนู เป็นจังหวะ

¹ Ghosha, A Brief Survey of Ancient Sanskrit Literature (New Delhi : Classical Publications, 1977), p. 8

² ไตรเพท (ฤๅบี วิทยา) เป็นคำที่นิพนธ์ไว้เรียกพระเวททั้ง 3 รวมกัน คือ ฤคเวท สามเวท และยજุรเวท

³ อรรถเวท 1.22, 23; 3.22; 6.22, 105 ฯลฯ คาถาดังกล่าวจะใช้ควบคู่ไปกับการให้ยารากไม้มันไพรที่ใช้ในการรักษาโรค

⁴ อรรถเวท 2.25.2; 6.8.3 ฯลฯ

⁵ Macdonell, A History of Sanskrit Literature,

คล้ายกันหลักๆในลัทธิว่า ด้วยเหตุนี้ พราหมณ์จึงได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนวรรณะที่
 รอยแฉกที่เก่าแก่ที่สุดของภาษาตระกูลอินเดียน-ยูโรเปียน¹ จุดมุ่งหมายสำคัญก็เพื่ออธิบาย
 ความสัมพันธ์ระหว่างบทสุกตะกับลัทธิบวงสรวง หน้าที่ของพราหมณ์ในตำแหน่งต่าง ๆ ก็ใน
 ที่นี้² เช่น พราหมณ์ของฤคเวท ก็อธิบายหน้าที่ของพราหมณ์ในตำแหน่งโศกฤค พราหมณ์
 ของสามเวทก็อธิบายหน้าที่ของพราหมณ์ในตำแหน่งฤคฤคฤค เป็นต้น นอกจากนี้ เนื่อง-
 จากเมื่อระยะเวลาผ่านไปนาน แมแต่พราหมณ์ของจำปาศักดิ์ ก็อาจจะไม่เข้าใจ
 ความหมายในบทสุกตะ และสูตรต่าง ๆ เป็นอันมาก จึงเสนอคำอธิบายใหม่ตามความ
 คิดเห็นของตน ตลอดจนเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปของบทสุกตะบางบทที่มีข้อความเอื้อนเอ่ย
 จนไม่สามารถเข้าใจกันสายปลายเหตุของเรื่องได้ ใหม่เนื้อความบริบูรณ์³ และยังมี

¹ Macdonell, A History of Sanskrit Literature, p. 26

² ในสมัยพราหมณ์ มีการเพิ่มเติมรายละเอียดปลีกย่อยเข้าไปในลัทธิบวงสรวง
 อีกมากมาย จึงจำเป็นที่พราหมณ์จะต้องแบ่งแยกหน้าที่กันทำในเวลาประกอบพิธี ใค้
 พราหมณ์ "โศกฤค" จะเป็นผู้ทำหน้าที่อ่านบทสวดสรรเสริญ(ฤค)ในฤคเวท พราหมณ์
 "ฤคฤคฤค" จะเป็นผู้รับร้องบทเพลงรับ(สามัญ)ในสามเวท พราหมณ์ "อธีรย" จะเป็นผู้
 ร้องนือทำพิธีต่าง ๆ พร้อมกับท่องสูตร(ยชุ)ในยชุรเวทควย และพราหมณ์ "หฤค" จะ
 เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคอยกำกับควบคุมพิธีทั้งหมด

³ ตัวอย่างที่รู้จักกันเป็นอย่างดีแพร่หลายมากที่สุดในเรื่องนี้ก็คือ การแต่งเติมบทสนทนา
 โศกฤคในฤคเวท 10.95 ให้เป็นเรื่องราวนิยายรักระหว่างท้าวปุรุวัช กับ นางอัปสรอุรวตี
 ในศกยะพราหมณ์ ซึ่งต่อมาในสมัยหลังได้กลายเป็นโครงเรื่องของบทละครที่มีชื่อเรื่อง
 "วิกิรโมรเวศ" (วิกิรโมรเวศ) ของกาฉิทาส

การสอดแทรกตำนานไว้เป็นบางตอนด้วย¹ ส่วนหลายของสราทณะเป็นส่วนที่แต่งเพิ่มเติมเข้ามา เรียกว่า อารัณยกะ และ อุปนินิษ

อารัณยกะ เป็นส่วนเชื่อมกระหว่างสราทณะกับอุปนินิษ เนื้อหาโดยทั่วไปเป็นคำอธิบายความลึกลับต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจพิธี โศกณ์ใจมุ่งหมายที่จะให้ทวความปรีดิ์² ใช้สำหรับศึกษาในป่าแทนการประกอบกิจพิธี ซึ่งถือเป็นเรื่องไม่สะดวก และเพื่อเป็นการปูพื้นฐานความลึกลับ ตลอดจนเตรียมจิตใจให้พร้อมก่อนที่จะศึกษาคัมภีร์อุปนินิษต่อไป ซึ่งเป็นส่วนแยกตัวของคัมภีร์สราทณะ

¹ Macdonell, A History of Sanskrit Literature, p.26

² ชาวอินเดียนโบราณได้แบ่งระยะเวลาของชีวิตเป็น 4 ช่วง แต่ละช่วงเรียกว่า อาศรม อาศรมแรกเรียกว่า สรณจารี ผู้ที่อยู่ในอาศรมสรณจารีนี้ จะต้องใช้ชีวิตอยู่กับครูสราทณะเพื่อศึกษาพระเวทเป็นเวลาประมาณ 12 ปี [งานโทศ-อุปนินิษ 4.10.1]. จากนั้นจึงกลับบ้าน เพื่อแต่งงานมีครอบครัว ถือเป็นอาศรมที่ 2 เรียกว่า คฤหัสถ์ ผู้ที่อยู่ในอาศรมนี้มีหน้าที่สำคัญ คือ ทำยัญญพิธี (เพื่อปิตฤกับเพชเจ้า) และมีบุตรชาย เมื่อถึงอายุประมาณ 50 ปี หรือเริ่มชราอก และมีรอยเหี่ยวย่นปรากฏตามร่างกายก็เป็นเวลาที่ควรละทิ้งครอบครัวไปใช้ชีวิตสันโดษอยู่ในป่าเป็นอาศรมที่ 3 เรียกว่า วาณปรีสถ จนแก่มากหรืออายุประมาณ 70 ปี ก็ควรเข้าสู่อาศรมที่ 4 เรียกว่า สันนยาส เป็นช่วงที่ละทิ้งความทุกข์หันทางโลก ไม่มีบ้านหรือทรัพย์สินใด ๆ ออกท่องเที่ยวไปอย่างอิสระ ผู้ที่อยู่ในอาศรมนี้เรียกว่า สันนยาสี (เมธิ, ภิกษุ, ปวิวราช) เป็นตุรอกอยเวลาที่จะหลุดพ้นจากสังสารหรือมรรดูโมกษะ [อาศรมทั้ง 4 นี้ มีกล่าวถึงอย่างครนถวนและชี้แจงเป็นครั้งแรกในชาพาธอุปนินิษ 4]

อุปนิษัต์¹ เป็นส่วนที่ไร้สำหรับศึกษาของพวกสันนยาศี และเป็นเครื่องช่วย
สำคัญในการบรรลุโมกษะ² เนื้อหาโดยทั่วไปจะเน้นอยู่ที่ความรู้เรื่อง พรหมัน-อาตมัน
และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งทั้งสอง ซึ่งถือเป็นหัวใจของการบรรลุโมกษะ

หรรษณะของหระเวทแต่ละกัณภีร์มีกัังต่อไปนี้:-

หรรษณะของฤคเวทได้แก่ โลกเรยะ หรือ อาศวลาณะ และ เภาษัคกั
หรือ ค่างชาณะ ทั้งสองมีอาร์ษยกะและอุปนิษัต์ ชื่อว่าโลกเรยะอาร์ษยกะ และ เภาษัคกั-
อาร์ษยกะ โลกเรยะอุปนิษัต์ และเภาษัคกัอุปนิษัต์

หรรษณะของสาณเวท แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ สำนักคานจิม กับ
สำนักทวการะ หรือ ไชนันยะ หรรษณะของสำนักคานจิม ได้แก่ ปัญจวิตะ³ หรือ

¹ อุปนิษัต์ (อุป-นิ-ษั) แปลว่า การนั่งองไกล ๆ [เพื่อรับการถ่ายทอด
ความรู้ชั้นสูงออก คือ ความรู้เรื่อง พรหมัน-อาตมันจากครู] แก่อรรถดจากรยสังกร
(ค.ศ. 788 - 820) เชื่อว่าอุปนิษัต์ มาจากชวฤ "ษั" ที่แปลว่า แก่ออก, ดิ่ง,
ท่าอาบ และใช้ในความหมายว่า พรหมวิษยา อันเป็นเครื่องฆ่าตายอวิชา [ซึ่งเป็นเรื่อง
ของการเวียนว่ายตายเกิด] และเป็นเครื่องนำไปสู่พรหมัน

Paul Deussen, The Philosophy of the Upanishads,
trans. A. S. Geden (New York: Dover Publications, 1966), p.10

S. Radhakrishnan, The Principal Upanishads
(London: George Allen & Unwin, 1953), pp. 19 - 20

² มุณฑกอุปนิษัต์ 2.2.3

³ ปัญจวิคหรรษณะ มี 25 เล่ม และมีช้วนเพิ่มเติมอีกเป็นเล่มที่ 26 มีชื่อว่า
ษัคหรรษณะ หกบทหลังของษัคหระ มีชื่อว่า อัญญุคหรรษณะ

ทวยหะ หรือ เปราตทราหณะ กับ ฉานโศคยทราหณะ ซึ่งมีส่วนท้าย 8 มห เป็น ฉานโศคยอุปนินัท ส่วนทราหณะของสำนักกอลการะ หรือ ไชวินีเยะ มี 5 เดม ๆ ที่ 4 มีชื่อว่า อุปนินัททราหณะ และมีอุปนินัทชนาคณีน ชื่อว่า เกนอุปนินัท

ส่วนอารยณะของคัมภีร์สามเวทนั้น ในปัจจุบันนี้ยังค้นหาไม่พบ เช่นเดียวกับคัมภีร์อถรรพเวท ¹

เนื่องจากยชุรเวท มีการแบ่งแยกออกเป็น 2 สาขา ใค่นัก ยชุรเวทคำ กับ ยชุรเวทราว คังนั้น ทราหณะของยชุรเวทจึงมีการแบ่งแยกออกเป็น 2 สาขา เช่นกัน กล่าวคือ :-

ทราหณะของยชุรเวทคำ : ฝ่ายสำนักกรุระ และ ไมศรายนีเยะ ใช้ส่วนที่เป็นร้อยแก้วในฮินคาเป็นทราหณะ แต่สำนักโตคติริเยะ มีทราหณะที่แต่งขึ้นใหม่โดย เฉพาะมีชื่อว่า โตคติริยทราหณะ และมีส่วนเพิ่มเติมคือ โตคติริยอารยณะ โตคติริย-อุปนินัท กับ มทานารายณอุปนินัท หรือ ยารชุกอุปนินัท ² ส่วนสำนักกรุระและไมศรายนีเยะ มีอุปนินัทชื่อว่า กรุระ หรือ การุกอุปนินัท และไมศรายนีเยะ หรือไมศริอุปนินัท นอกจาก นั้น เศวคาศวครอุปนินัท ยังถือว่ารวมอยู่ในสำนักโคสำนักหนึ่งของยชุรเวทคำด้วย ³

¹ Alfred S. Geden, "Āraṇyakas," Encyclopaedia of Religion and Ethics, ed. James Hastings, I (1915):673

² Macdonell, A History of Sanskrit Literature, p. 179

³ Ibid., p. 197

พรานมณะของขรรุเวททาว มีชื่อว่า สกปตพรานมณะและมีอุปนินัทที่ยาว
ที่สุด คือ พณฑทารณยกอุปนินัท ก็มีอุปนินัทขนาดสั้น ชื่อว่า อีสะ หรือ อีศาวาษย-
อุปนินัททว

พรานมณะของอถรรทเวท มีชื่อว่า โคปตพรานมณะ ถึงแม้ว่า อถรรทเวท
จะไม่มีอาร์ณยกะ แต่ก็ยังมีอุปนินัทอยู่หลายคัมภีร์¹ จำนวนมากแต่ทั้งนี้ในสมัยเค็ชวถัษวรรคค
บุรณะ(ค.ศ.300 -600) ที่ถือว่าเก่าแก่ที่สุด และสำคัญที่สุด มีเพียง 3 คัมภีร์ คือ
ปรัศนะ, มุณฑกะ และ มายชุกยอุปนินัท²

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ศุภาคนวท หน้า 124 - 125

²Macdonell, A History of Sanskrit Literature,